

Banka e Shqipërisë

ANALIZA E NDËRMJETËSIMIT FINANCIAR

TREMUJORI IV-2012

ERJONA SULJOTI, SOFIKA NOTE, OLTA MANJANI
DEPARTAMENTI I POLITIKËS MONETARE

JANAR 2013

Pikëpamjet e shprehura në këtë material janë të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bankës së Shqipërisë.

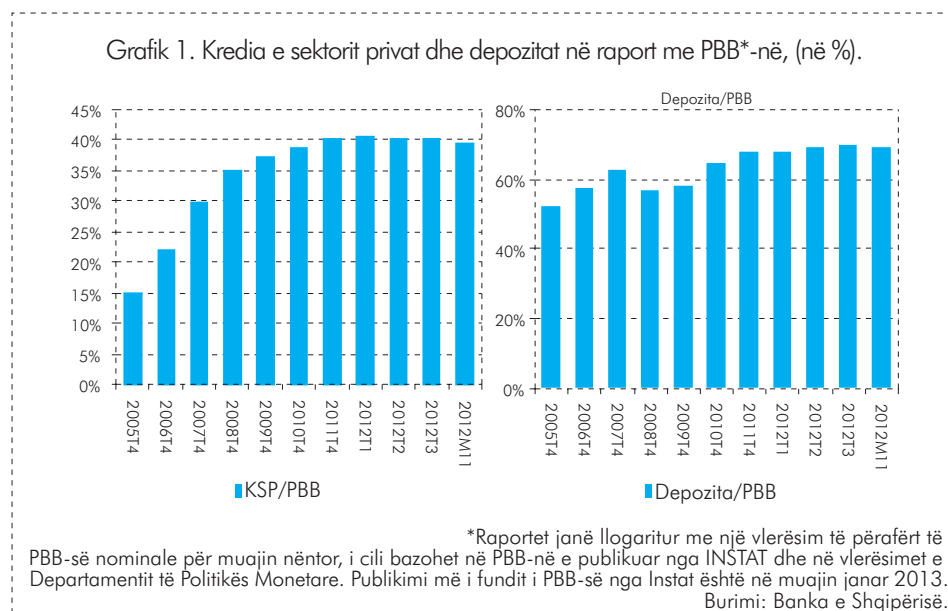
P Ë R M B A J T J A

1.	<i>BANKAT DHE NDËRMJETËSIMI FINANCIAR</i>	4
2.	<i>ECURIA E NDËRMJETËSIMIT</i>	6
3.	<i>KOSTOT E NDËRMJETËSIMIT</i>	7
4.	<i>ECURIA E ELEMENTEVE JO-KOSTO NË NDËRMJETËSIM</i>	9
5.	<i>ZHVILLIMET NË DEPOZITA</i>	10
6.	<i>ZHVILLIMET NË KREDI</i>	12

1. BANKAT DHE NDËRMJETËSIMI FINANCIAR

Sistemi financiar shqiptar në fund të vitit 2012 vijon të dominohet nga sektori bankar. Sektori bankar përbëhet nga 16 banka private, ku bankat me kapital të huaj mbizotërojnë, duke zënë rreth 90% të totalit të aktiveve të sistemit. Në fund të muajit nëntor 2012, portofoli i kredisë për sektorin privat përbën rreth 42.7% të totalit të aktiveve të sistemit bankar, ndërsa depozitat zënë rreth 75% të pasivit.

Treguesit e ndërmjetësimit financiar për tremujorin e fundit¹ kanë ndjekur përgjithësisht një trajektore rënëse kundrejt një tremujori më parë. Raporti i kredisë për sektorin privat ndaj prodhimit të brendshëm bruto në fund të muajit nëntor ka shënuar vlerën 39.4%, ose rreth 1 pikë përqindje më i ulët se në fund të muajit shtator. Këto zhvillime kanë reflektuar ecurinë e plogësht të aktivitetit kreditues të sektorit privat gjatë kësaj periudhe. Sistemi bankar vijon të mbetet i mirëkapitalizuar dhe me likuiditet të mjaftueshëm. Por, megjithë monetizimin në rritje, sistemi bankar ka ngadalësuar ndërmjetësimin e këtyre fondeve në kanal in e kredisë. Kërkesa e ulët për kredi dhe politikat e kujdesshme të bankave në kreditim kanë ndikuar në ngadalësimin e mëtejshëm të normave të rritjes së kredisë së sektorit privat, si për individët ashtu edhe për bizneset.

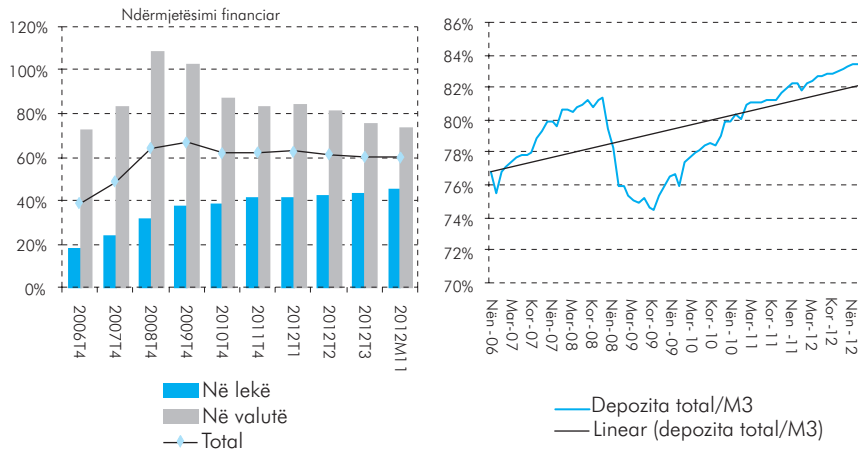


Ndërmjetësimi financiar i matur si raport i kredisë për ekonominë ndaj totalit të depozitave në sistemin bankar, ka shfaqur shenja ngadalësimi gjatë

¹ Të dhënat më të fundit monetare në analizë janë për muajin nëntor'12.

vitit 2012, sidomos gjatë gjysmës së dytë të vitit. Në muajin nëntor, ky raport shënoi një vlerë prej 59.6% kundrejt 59.9% që shënonte në fund të tremujorit të tretë, dhe rreth 2.3 pikë përqindje më e ulët se në fund të vitit 2011. Ndërkohë, ngadalësimi i zgjerimit të stokut të depozitave në muajt tetor-nëntor të këtij viti ka ndikuar dhe në rënien e lehtë të raportit të tyre ndaj PBB-së krahasuar me tremujorin e tretë, duke shënuar një vlerë prej 69.1%.

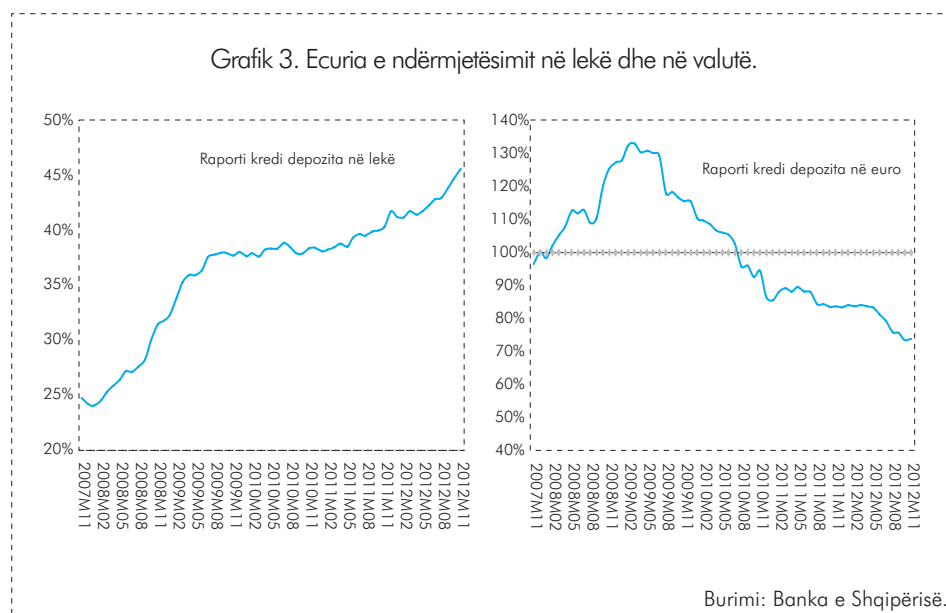
Grafik 2. Raporti i kredisë ndaj depozitave; depozitat ndaj parasë së gjerë.



Burimi: Banka e Shqipërisë.

2. ECURIA E NDËRMJETËSIMIT

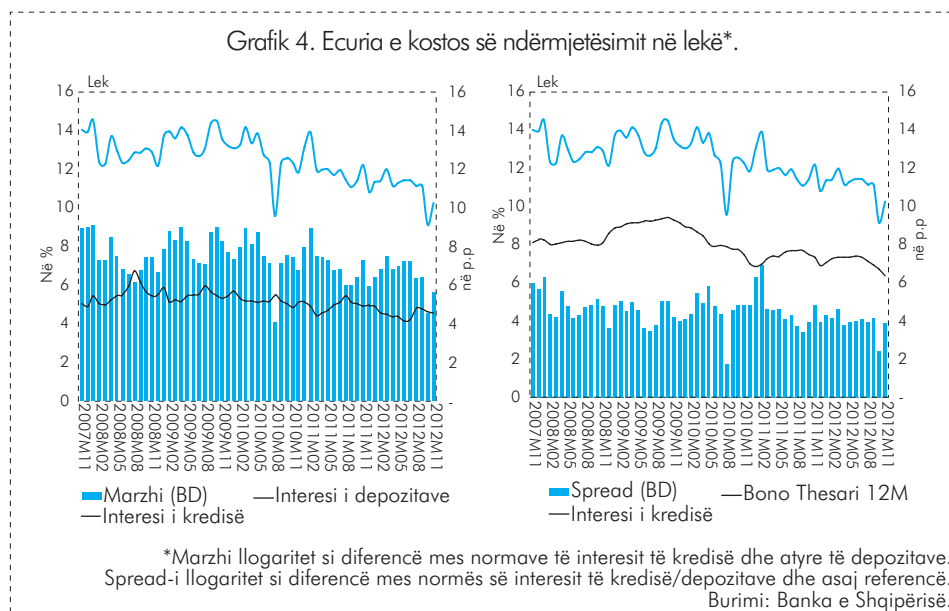
Treguesit e tremujorit të katërt tregojnë për thellimin e rolit ndërmjetësues të sistemit bankar në monedhën vendase. Raporti prej 45.6% i kredisë ndaj depozitave në lekë, është rreth 1.7 pikë përqindje më i lartë se një tremujor më parë dhe rreth 3.8 pikë përqindje më i lartë krahasuar me fundin e vitit 2011. Për tremujorin e katërt ky tregues shënoi dhe rritjen më të madhe tremujore për vitin 2012. Kjo performancë pozitive është mbështetur nga orientimi i politikave të kreditimit të bankave drejt monedhës vendase si dhe nga qëllimi kryesor i përdorimit të kredisë së marrë nga agjentët ekonomikë. Ndërkohë, ecuria e depozitave ka qenë pozitive, por duke qëndruar në trendin ngadalësues të ritmeve vjetore të rritjes.



Për të njëjtën periudhë, aktiviteti ndërmjetësues në valutë është tkurrur me ritme më të ulëta se në tre tremujorët e tjerë të vitit. Kështu raporti prej 73.9% i kredisë ndaj depozitave në valutë është përkatësisht rreth 2 dhe 10 pikë përqindje më i ulët se në tremujorin e mëparshëm dhe se në fund të vitit 2011. Kjo ecuri është përcaktuar jo vetëm nga tkurrja e portofolit të kredisë që prej muajit prill, por edhe nga ecuria e mirë e depozitave në valutë, në përgjigje të prurjeve valutore nga jashtë. Ndërkohë, në muajin nëntor, rënia e depozitave në valutë krahasuar me tremujorin e tretë duket të ketë ndihmuar në frenimin e ritmeve të tkurrjes së raportit të ndërmjetësimit në valutë.

3. KOSTOT E NDËRMJETËSIMIT

Thellimi i ndërmjetësimit në monedhën vendase në tremujorin e katërt është përkrahur edhe nga reduktimi i kostos së aktivitetit ndërmjetësues. Kështu në fund të muajit nëntor, kostoja mesatare e ndërmjetësimit shënoi 5.1 pikë përqindje përkundrejt 6.6 pikësh përqindje në tremujorin e tretë. Krahasuar me mesataren e vitit 2011, mesatarisht marzhi i ndërmjetësimit të aktivitetit në lekë është 0.5 pikë përqindje më i ulët. Rënia e kostos së ndërmjetësimit në tremujorin e katërt ka ardhur si pasojë e rënies më të ndjeshme të normës së interesit të kredisë në lekë (1.52 pikë përqindje), ndërkohë që mesatarja e normave të interesit të depozitave ka mbetur në të njëjtin nivel me tremujorin e tretë. Gjithsesi, ecuria e normave të interesit të kredisë në lekë është ndikuar nga disbursimi i një kredie të madhe me kushte preferenciale për ndërmarrjet publike. Duke mënjanuar këtë efekt, normat e interesit të kredisë në lekë do të ishin lehtësisht më të ulëta se më parë. Ndërkohë, *diferenca* mes normës së interesit të kredisë në lekë dhe *yield*-it të bonove 12-mujore të thesarit është rreth 1 pikë përqindje më e ulët se niveli mesatar prej 4 .1 pikë përqindje i tremujorit të kaluar.

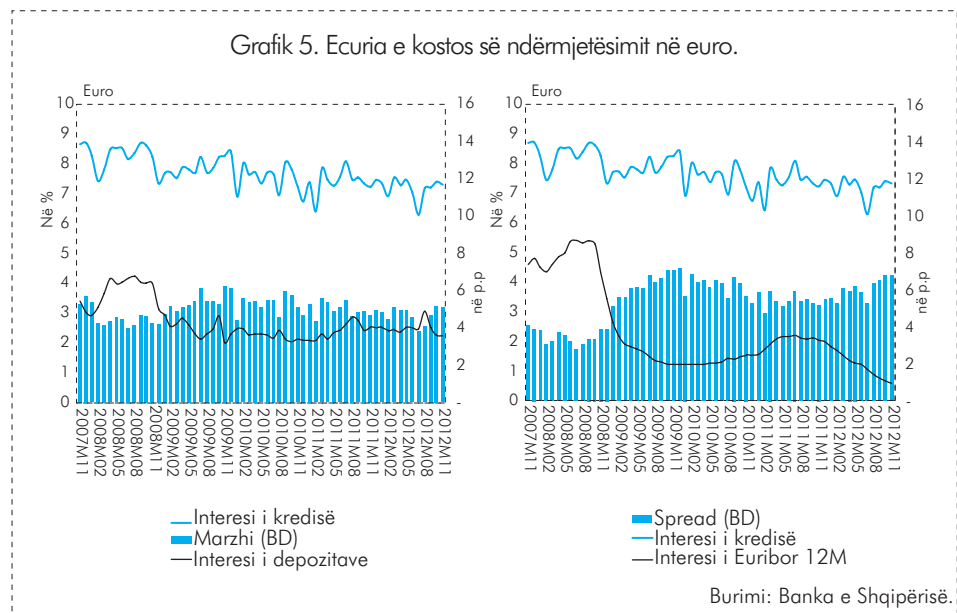


Kostoja e ndërmjetësimit në euro² në muajt tetor dhe nëntor ka shënuar rritje kundrejt tremujorit të mëparshëm, duke rezultuar mesatarisht 5.1 pikë përqindje, krahasuar me 4.2 pikë përqindje tremujorin e tretë. Kjo ecuri është diktuar si nga rritje e lehtë e normave të interesit të kredisë në euro ashtu edhe nga rënia e normave të interesit të depozitave në euro, si pasojë e përfundimit të

² Veprimtaria e bankave në valutë është e dominuar nga aktiviteti i tyre në euro, i cili zë më shumë se 80% të aktivitetit në valutë.

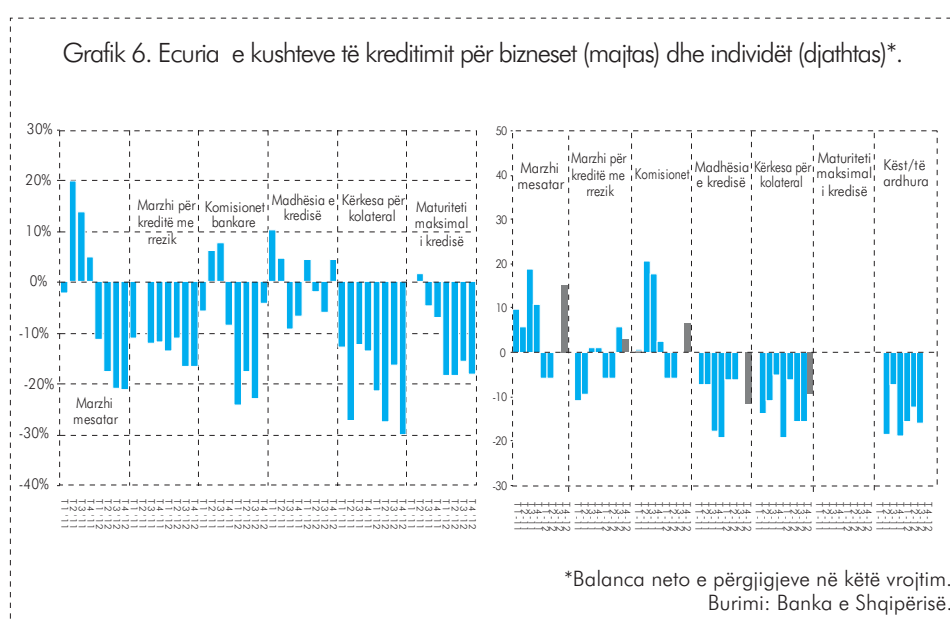
ofertave promotionale të tremujorit të tretë. Zhvillimet në tremujorin e katërt duket të kenë rikthyer marxhin e ndërmjetësimit pranë mesatares së vitit 2012, duke përjashtuar rënien e përkohshme që shfaqti në tremujorin e tretë. Marxhi i ndërmjetësimit në muajin nëntor është në nivele të njëjta me fundin e vitit 2011.

Diferenciali i normës mesatare të interesit të kredisë me normën referencë të tregjeve ndërkombëtare, *euribor* dymbëdhjetëmujor, duke përjashtuar tkurrjen e përkohshme të dy muajve të verës, ka ndjekur trendin rritës të vënë re që nga fundi i vitit të kaluar. Ky tregues është ndikuar më së shumti nga zvogëlimi i normës së interesit në tregun ndërkombëtar. Kjo ecuri nga ana tjetër vijon të tregojë për divergjencën e normave të interesit të depozitave në euro në vend ndaj interesit të tregjeve ndërkombëtare, në reflektim të primeve të rritura të rrezikut të kërkuar nga bankat për ndërmjetësimin në valutë.



4. ECURIA E ELEMENTEVE JO-KOSTO NË NDËRMJETËSIM

Në tremujorin e katërt të vitit 2012, kushtet e kreditimit për bizneset kanë vijuar të shtrëngohen, ndërkohë që ato për individë kanë mbetur të pandryshuara. Pjesa më e madhe e elementeve jo-kosto të këtyre kushteve vazhdojnë të veprojnë në kahun shtrëngues.



Kushtet e kreditimit për bizneset janë shtrënguar më tej në tremujorin e katërt të vitit 2012, thuajse në të njëjtën masë sa edhe në tre tremujorët e mëparshëm. Me përjashtim të kushtit për madhësinë e kredisë, i cili është lehtësuar në këtë tremujor, kërkesat për kolateral janë forcuar dhe maturiteti maksimal i kredisë është ulur, duke ndikuar në shtrëngimin e kushteve të përgjithshme të kreditimit të bizneseve në këtë tremujor.

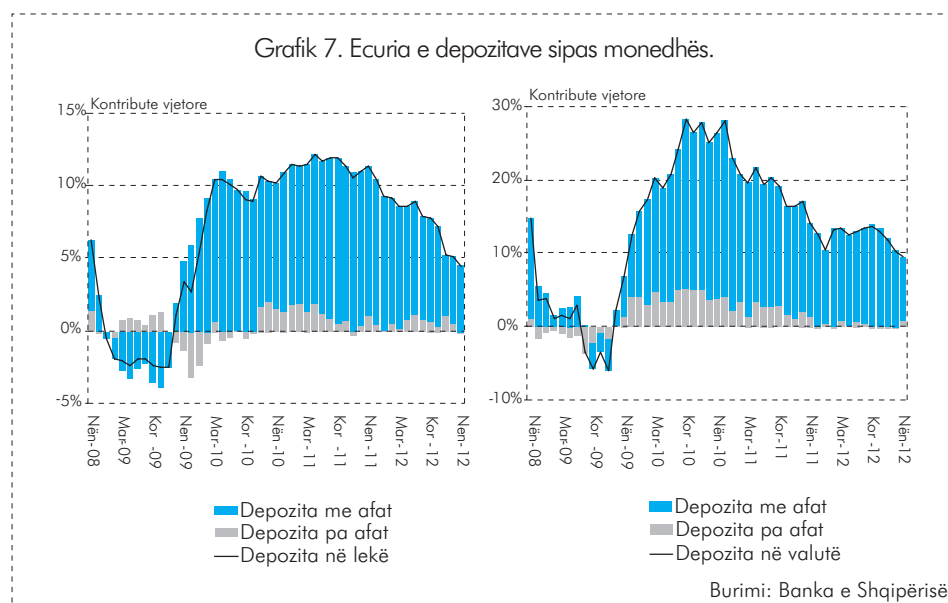
Kushtet e financimit për individët mbetën të pandryshuara në tremujorin e katërt të vitit të kaluar, për të tretin tremujor radhazi. Veprimi në kahun lehtësues i elementeve kosto të kreditimit për individë ka balancuar efektin shtrëngues të madhësisë së kredisë dhe të kërkesave për kolateral. Kushtet për maturitetin maksimal të kredisë³ dhe ato për raportin këst/të ardhura kanë mbetur të pandryshuara për 2 tremujorët e fundit.

³ Kushtet për maturitetin maksimal të kredisë për individë kanë mbetur të pandryshuara në dy vitet e fundit.

5. ZHVILLIMET NË DEPOZITA

Raporti i stokut total të depozitave ndaj parasë së gjerë, ka mbetur thuajse i pandryshuar kundrejt një tremujori më parë, duke shënuar vlerën prej 83.3% në fund të muajit nëntor. Ky raport rezulton rreth 1.6 pikë përqindje më lart se në fund të vitit 2011, duke shënuar ndër vlerat më të larta historike të tij. Zhvillimet pozitive në depozita gjatë vitit janë mbështetur gjerësisht nga prirja e individëve e orientuar më shumë drejt kursimit. Njëkohësisht, prurjet e larta valutore me origjinë nga sektori i jashtëm, të përqendruara kryesisht gjatë muajve të verës, kanë ndikuar edhe në rritjen e raportit të depozitave ndaj PBB-së krahasuar me fundin e vitit 2011.

Në periudhën tetor-nëntor vërehet një zgjerim më i përmbajtur i depozitave krahasuar me tremujorin e tretë të vitit. Stoku total i depozitave gjatë kësaj periudhe shënoi një rritje me 7.3% në terma mesatarë vjetorë, kundrejt 9.7% që rezultoi në tremujorin paraardhës. Megjithatë, stoku total i tyre mbetet thuajse i njëjtë krahasuar me fundin e muajit shtator.



Zgjerimi i depozitave në tremujorin e fundit ka marrë kryesisht formën e depozitave në lekë, të cilat janë rritur me rreth 4.7% në terma vjetorë kundrejt mesatares prej 6.8% në tremujorin e tretë të vitit. Në terma absolute, stoku i depozitave në monedhë vendase rezulton rreth 5 miliardë lekë më i lartë se fundi i muajit shtator. Rritja e depozitave në lekë është mbështetur kryesisht nga depozitat e individëve dhe në një masë më të ulët nga depozitat e bizneseve.

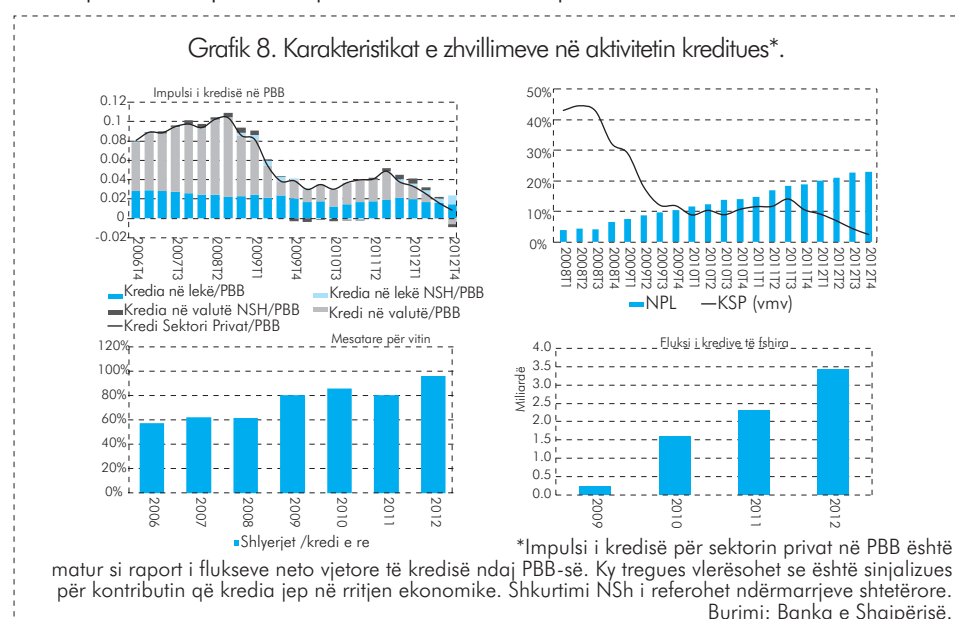
Ndërkohë, depozitat në valutë kanë ngadalësuar ritmin vjetor të rritjes në mesatarisht 10%, ose rreth 2.8 pikë përqindje më e ulët krahasuar me normën e tremujorit të tretë. Ecuria mujore e depozitave konfirmon për një ngadalësim dhe më pas tkurrje të depozitave në valutë në muajin nëntor. Ky kontribut negativ i komponentit valutor të stokut të depozitave ka ardhur kryesisht nga depozitat e bizneseve. Zhvillimet e depozitave në valutë të bizneseve luhaten sipas aktivitetit ekonomik dhe kanë mbështetur rritjen e importeve në sektorë të caktuar të ekonomisë.

Struktura kohore e depozitave vëren një kontribut më të lartë të depozitave me afat në zgjerimin e stokut total, veçanërisht për monedhën vendase. Totali i depozitave me afat në periudhën shtator-tetor ka shënuar një rritje me mbi 1 miliardë lekë, kundrejt rënies së depozitave pa afat. Zgjerimi i depozitave me afat ka marrë kryesisht trajtën e depozitave me afat të individëve dhe bizneseve në monedhë vendase.

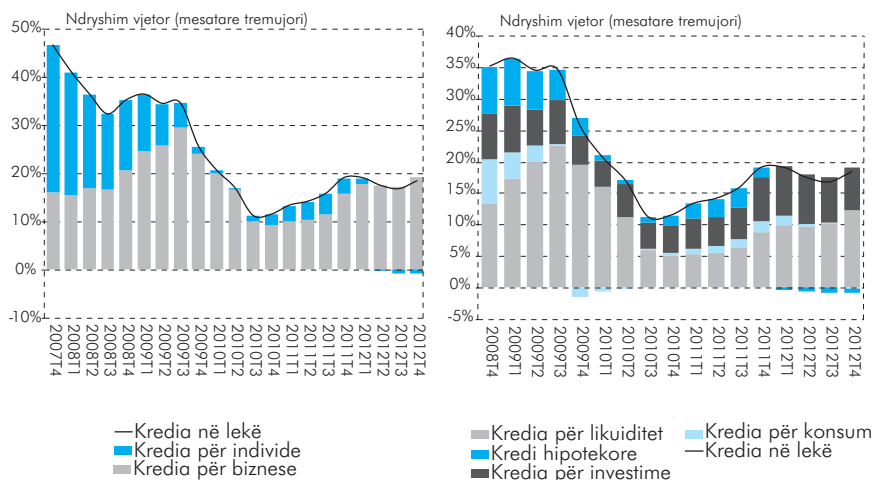
6. ZHVILLIMET NË KREDI

Aktiviteti kreditues në tremujorin e katërt konfirmoi ngadalësimin e ndjeshëm të ritmeve të rritjes së kredisë, të ndikuar nga ecuria e kredisë për sektorin privat. Mbas një rënieje në muajin tetor, portofoli i kredisë së bankave u rrit lehtësisht në muajin nëntor. Në fund të muajit nëntor, rritja vjetore e portofolit të kredisë shënoi 4.0%, përkundrajt 5.6% që shënonte në shtator dhe 10.4% në vitin 2011. Ngadalësimi i vazhdueshëm i ritmeve të rritjes së portofolit të kredisë ka reflektuar si rënien e kredive të disbursuar krahasuar me një vit më parë dhe shlyerjet e parakohshme të kredive, ashtu edhe proceset e fshirjes së kredive të këqija nga bilanci e bankave. Këto fenomene kanë reflektuar njëkohësisht kërkesën e dobët të sektorit privat për të financuar aktivitetin e plogësht ekonomik dhe politikat më të kujdesshme të bankave drejt ekspozimit ndaj rrezikut të kredisë. Në kushtet e rritjes së raportit të kredive me probleme ndaj totalit, bankat kanë vijuar të mbajnë standarde të shtrenguara në kreditim. Në të njëjtën kohë, pasiguria për të ardhmen i ka bërë si klientët e bankave ashtu edhe vetë bankat më të kujdesshme për aktivitetin kreditues.

Në tremujorin e katërt një ndikim pozitiv në ecurinë e portofolit të kredisë ka patur kredia për ndërmarrjet shtetërore të cilat kanë rritur ndjeshëm portofolin e kredisë. Viti 2012 është karakterizuar nga dominimi i kreditimit në lekë dhe ndërmarrjet shtetërore kanë dhënë një kontribut të rëndësishëm. Impulsi i kredisë së ndërmarrjeve shtetërore ndaj PBB-së për vitin 2012 vlerësohet 0.7% përkundrajt 0.9% që ka dhënë sektori privat.



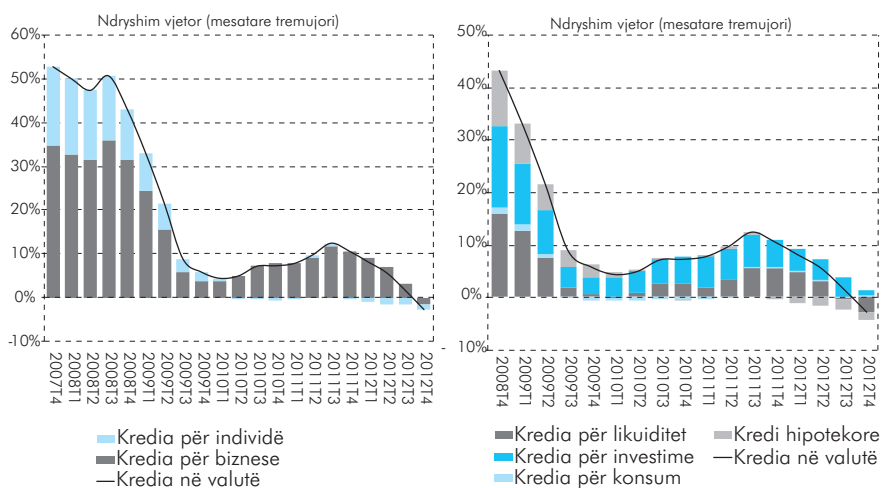
Grafik 9. Kreditimi në lekë sipas agjentëve ekonomikë dhe qëllimit të përdorimit.



Burimi: Banka e Shqipërisë.

Kreditimi në lekë gjatë tremujorit të katërt i është rikthyer tendencës pozitive të normave vjetore të rritjes. Në dy muajt tetor-nëntor, portofoli i kredisë në lekë është rritur me 10 miliardë lekë duke shënuar edhe rritjen më të lartë tremujore për vitin 2012. Në terma vjetorë ky portofol është rreth 18.1% më i lartë, krahasuar me 15.8% që shënonte në tremujorin e tretë. Kjo ecuri pozitive është mbështetur nga rritja e kreditimit për qëllime likuiditeti, e ndikuar kryesisht nga kredia dhënë ndërmarrjeve shtetërore. Një pjesë e kësaj kredie ka shërbyer edhe për të shlyer një pjesë të kredisë në valutë. Ndërkohë, kontributi i kredisë për qëllime investimi në lekë ndaj totalit në lekë, mesatarisht prej 6.8 pikë përqindje, është ulur më tej për periudhën tetor-nëntor.

Grafik 10. Kreditimi në valutë sipas agjentëve ekonomik dhe qëllimit të përdorimit.



Burimi: Banka e Shqipërisë.

Kredia në valutë që nga tremujori i parë i vitit ka filluar të ngadalësohet me ritme të shpejta. Në fund të muajit nëntor, kjo kredi është 3.2% më e ulët se një vit më parë dhe në dy muajt e fundit norma e tkurrjes është zgjeruar. Në këtë ngadalësim kontributin kryesor e ka dhënë rënia e shpejtë e kredisë

për qëllime likuiditeti në valutë si dhe mungesa e kredisë për qëllime investimi si për bizneset ashtu edhe për individët. Sikurse tregojnë edhe vrojtimet e aktivitetit kreditues, në tërësi kërkesa e agjentëve ekonomikë për këtë lloj kredie ka rënë ndjeshëm, e ndikuar nga situata makroekonomike në vend, tregu i pasurive të paluajtshme edhe pasiguritë për të ardhmen. Në të njëjtën kohë, edhe bankat janë më të kujdesshme në përzgjedhjen e projekteve investimi që ato financojnë.

